

BETOVERENDE NOORSE KOU

In de winter komt de zon niet op en in de zomer gaat hij niet onder. In de provincie Finnmark in het Noorse gedeelte van Lapland, het laatste ongerepte stukje Europa, voel je soms helemaal alleen op de wereld.

TEKST & FOTOGRAFIE KATJA BROKKE

Finnmark is de meest noordelijke provincie van Noorwegen en maakt deel uit van Lapland, een gebied dat zich uitstrekt over Noorwegen, Zweden, Finland en Rusland. De natuur is hier onverbiddelijk. In de winter kan de temperatuur zakken tot -45°C . Ook nu is het koud. Heel koud. Drie tot vier lagen kleding, inclusief thermo-ondergoed en skibroek- en jas, zijn geen overbodige luxe.

Zelfs planten en bomen laten het afweten naarmate je noordelijker reist. De bergen zijn wit en kaal, de enige flora die hier overleeft zijn plukjes gras. Enorme meren zijn dichtgevroren en het zoute water van de Barentszee ziet er ijsig en donker uit. We zijn op weg naar Kirkenes, een mijnstadje dat een paar kilometer van de Russische grens ligt.

Maar één procent van de bevolking van Kirkenes is werkloos. Volgens de chauffeur luidt de slogan hier: *'Only the lazy and crazy don't work'*. We arriveren 's avonds. Het stadje doet spookachtig aan door het gele licht van lantaarnpalen die hun gloed laten schijnen op het dikke pak sneeuw. In de haven liggen afgedankte Russische vissersboten en ondanks het licht van de stad zien we in de lucht groene flarden van het Noorderlicht. Ook in de ochtend heeft Kirkenes iets weemoedigs. Het mijnstadje is op zichzelf niet de moeite waard, maar is wel een mooi startpunt voor een reis door deze onherbergzame en uitdagende streek.

Back to nature

Je kunt vanuit hier bijvoorbeeld een boot van de Hurtigruten-vloot nemen om over de onstuimige Barentszee richting de Noordkaap te varen. Als je 's

nachts reist, kom je om ongeveer zes uur 's morgens aan in het noordelijkste stadje van het Europese vaste land: Honningsvåg. Net als het merendeel van dorpen en steden in deze omgeving is het er stil. Geen winkelstraat en geen horeca.

Veel kleine dorpen liggen aan de voet van bergketens, aan het water. En vaak worden de huizen alleen bewoond in de zomer of is de bevolking de hele dag in touw op vissersboten. Maar de surrealistische stilte die hier heerst, heeft ook zijn charme. Het begrip back to nature krijgt hier betekenis. Het is al snel duidelijk dat dit land, ondanks de kou, betoverend is. Al is het maar omdat in de winter de zon zich niet laat zien en in de zomer nachten niet bestaan.

Snijdende wind

Je kunt er ook voor kiezen om vanuit Honningsvåg met de auto naar de Noordkaap te rijden. Het is zo'n veertig kilometer naar een verzamelplek waarna je in konvooi langs kronkelende wegen richting het meest noordelijke stukje land van het Europese continent rijdt. Met een beetje geluk is het er rustig en kun je ongestoord genieten van het indrukwekkende uitzicht. Snijdende wind buldert er tegen je aan, wolken hangen er laag, woeste golven spatten op de grillige kliffen uiteen en sneeuw stuift de lucht in. Even voel je je alleen op de wereld.

Voor de wat meer avontuurlijkere reiziger bestaat de optie om per sneeuwscooter naar de Noordkaap te rijden. Let wel op dat de rit een behoorlijke uitdaging is. Wil je liever een korter ritje maken? Bijna overal kun je wel een sneeuwscooterrit maken. Zo kom je op plekken die anders moeilijk bereikbaar zijn. Bijvoorbeeld op de toppen van bergen vanwaar zich een prachtig uitzicht ontvouwt.

Sami

Sami of Samen, de oorspronkelijke bewoners van het noorden van Scandinavië, leven al decennialang in dit betoverende landschap. Velen zijn inmiddels verhuisd naar de grote steden. Degenen die nog een nomadenbestaan leiden, trekken vaak op sneeuwscooters en zelfs in helikopters achter hun kuddes rendieren aan. De Sami zijn de enigen die deze karakteristieke beesten hoeden, en hebben een monopolypositie. Ze verdienen er dan ook goed aan. Het vlees wordt graag

SEIZOENEN

Never a dull moment. In de winter wordt het rond 21 december niet meer licht en de temperaturen kunnen dan tot -45°C dalen. In deze koude maanden ontstaat het noorderlicht. In de zomer, rond 21 juni, gaat de zon niet meer onder en kun je de magie ervaren van de middernachtzon. De temperaturen schommelen dan tussen de tien en dertig graden.

ER NAARTOE

Finnmark ligt in het uiterste noorden van Noorwegen. Vanuit Amsterdam vlieg je naar Oslo en vanuit daar verder naar een stad in de provincie. Je kunt er ook voor kiezen om direct naar Bergen te vliegen. Zin in een cruise? Stap dan in Bergen op een Hurtigrutenboot en vaar helemaal om Finnmark heen naar Kirkenes, het eindpunt.

TAAL & GELD

Noors is de voertaal, maar er wordt ook Samisch gesproken. Aangezien Noorwegen niet meedoet aan de euro, betaal je hier met de Noorse Kroon.

SAMEN

In het verleden werden de Samen voor hun nomadenbestaan beschimpt. Lappen werden ze genoemd. Het is onduidelijk waar het woord zijn oorsprong vindt. Er wordt gedacht dat het woord 'wild' betekent. Een andere verklaring voor de beledigende betekenis is dat een Portugese filosoof in 1540 Lapland een dom en lui land noemde, omdat een land waar geen groenten groeien, een lui land is.

ACCOMMODATIE

Wij slapen in Kirkenes en Alta in een Rica Hotel, een keten die hotels in heel Noorwegen en Zweden heeft. Prima kamers, goede bedden en een heerlijk ontbijt. We hebben ook overnacht op de MS Polarlys, een groot schip van de Hurtigruten-vloot. De hutten zijn klein, maar efficiënt ingericht en het uitzicht op de kust van Noorwegen is onbetaalbaar. Enige minpunt: de golven kunnen, vooral 's nachts, behoorlijk hoog worden. Zeeziekte ligt op de loer.

Boven Koffie drinken met Pål Onder De grote stilte

Noordkaap

gegeten (denk aan hert, maar iets leveriger) en de vacht gebruikt voor kleding, schoenen en plaids. De reden dat Noren het hoeden niet hebben overgenomen, is heel simpel: de Sami zijn er nou eenmaal goed in. Een geval van 'schoenmaker blijf bij je leest'. Het is niet altijd zo geweest dat de expertise van de Sami werd gewaardeerd. In het verleden werden ze vanwege hun nomadenbestaan beschimpt. Lappen waren het. Deze benaming is hardnekkig blijven hangen. Maar het tij is gekeerd. De Sami hebben een eigen parlement en vlag, officiële namen zijn tweetalig (Noors en Samisch) en een eigen internationale en onafhankelijke raad verdedigt de rechten, cultuur en taal.

De cultuur van de Sami komt in vele mate overeen met die van de indianen, de oorspronkelijke bewoners van Noord-Amerika. De lavvu (tent) lijkt op de tipi en het geloof richt zich op Moeder Natuur, hoewel de meeste Sami inmiddels tot het christendom zijn bekeerd. Maar op speciale dagen wordt de traditionele kledij weer uit de kast getrokken en worden oude liederen gezongen. Evenals wanneer er toeristen langskomen.

Jagen

Finnmark staat niet alleen bekend om zijn oorspronkelijke bewoners met hun kleurrijke verschijning, maar ook om de husky's. En de slee. De combinatie van die twee, en een vers pak sneeuw, resulteert in een bijzondere ervaring. De honden verwelkomen je met geblaf en gespring. Eenmaal op de slee overvalt de stilte en de schoonheid van de weiden, bossen en bergen je. Het enige dat je hoort is het kraken van de sneeuw en het hijgen van de honden.

Dan gaan we door naar een ander avontuur. Het zien van het noorderlicht. Als het zich tenminste laat zien. Een goede plek om te 'jagen' is het gebied rondom de provinciehoofdstad Alta. Het is de moeite waard om een gids in te schakelen; zij houden alle weerradars bij en de site van het geografisch instituut van de

Universiteit van Fairbanks, Alaska, waarop de intensiteit van het poollicht wordt voorspeld. Het licht ontstaat door zonnwind die in contact komt met onze dampkring. Soms resulteert dat in een intens schouwspel, soms in flarden groene mist. Velen komen teleurgesteld terug van een avond aurora spotten, mede doordat de pr-machine van de poolregio's op volle toeren draait en ons bestookt met beelden van heftig bewegende gordijnen rood, paars, geel, groen en blauw licht. Dit komt echter zelden voor. Het is het beste om zonder verwachtingen onder de sterrenhemel te gaan staan. Want ook zonder paars, rood en blauw is het licht overweldigend.

Koffie

De bossen ten zuiden van Alta zijn een fijne afwisseling met het woeste noorden. Ze worden onder andere bewoond door de vrolijke, jonge Noor Pål. Hij runt er samen met zijn vrouw Cathrine het huizencomplex Gargia Fjellstue waar ze binnen- en buitenlandse toeristen verwelkomen. Je kunt er hondensleeën, kanoën en vissen, of een mooie sneeuwwandeling maken. Pål loopt voorop en wijst naar diersporen, vertelt over de omgeving en laat zien hoe je aan drinkwater komt in de wildernis.

De wandeling eindigt rond een kampvuur waar de gids zijn (lokaal) beroemde koffie zet, in een zwartgeblakerde ketel met water en instant poeder, gemengd door middel van een stuk hout uit het vuur. "Voor de extra rooksmak", aldus Pål. Nadat hij het koffiedik heeft laten zakken, schenkt hij de bekertjes vol. En het smaakt goed! Of dat nou komt door de romantiek, de grote sneeuwvlokken die inmiddels uit de lucht komen vallen of de charme van deze man, het maakt niets uit. Daarbij: als je zijn koffie hebt gedronken, zie je dezelfde avond gegarandeerd het poollicht. Zegt Pål. En verhip! ■

